

O'ZBEKISTONDA INVESTITSION SIYOSAT VA UNING HUQUQIY ASOSI

Ismoilov Diyorbek Sirojiddin o'g'li

Qo'qon university magistranti

Annotasiya. Maqolada O'zbekistonda investitsion siyosat va uning huquqiy asoslari, jumladan maxsus iqtisodiy zonalar va davlat-xususiy sheriklik tizimlari hududiy rivojlanishga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot investitsion muhitni barqarorlashtirish, sarmoya loyihalarini samarali amalga oshirish va hududiy iqtisodiy farqlarni kamaytirish masalalarini ko'rib chiqadi.

Kalit so'zlar: investitsion siyosat, hududiy rivojlanish, huquqiy asos, xorijiy investitsiyalar, maxsus iqtisodiy zonalar.

O'zbekiston Respublikasi so'nggi yillarda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va hududiy iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirish maqsadida bir qator qonuniy hujjatlarni qabul qildi. Shu jumladan, "Maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risida"gi Qonun maxsus iqtisodiy zonalarini tashkil etish va ularni boshqarish mexanizmlarini belgilaydi. Qonun, shuningdek, investorlar uchun soliq va bojxona imtiyozlarini ta'minlash orqali iqtisodiy faollikni oshirishga xizmat qiladi. "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida"gi Qonun davlat va xususiy sektor o'rtasida investitsiya loyihalarini amalga oshirish bo'yicha sheriklik shartlarini tartibga soladi. Ushbu qonun hududlarda infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish va investorlar bilan hamkorlikni rag'batlantirish orqali sarmoya muhitini yaxshilashga imkon yaratadi. Mazkur qonunlar birgalikda investitsion muhitni tartibga solish, hududlar kesimida loyihalarni amalga oshirishni rag'batlantirish va investorlar uchun barqaror va prognoz qilinadigan sharoit yaratish nuqtai nazaridan muhim ahamiyatga ega.

Investitsiya siyosati – O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotida va uning alohida tarmoqlarida investitsiyalarning zarur darajasini va tuzilmasini ta'minlashga, investitsiya faoliyati subyektlarining investitsiya manbalarini topishga va ulardan foydalanishning ustuvor tarmoqlarini aniqlashga yo'naltirilgan investitsiyaviy faolligini oshirishga doir o'zaro bog'liq tadbirlar majmui tushiniladi.

Investitsion siyosatni muvofiqlashtirish maqsadida maxsus davlat institutlari tashkil etildi. 2017-yilda tuzilgan "Investitsiyalar bo'yicha davlat qo'mitasi" bugungi kunda investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi tarkibida faoliyat yuritmoqda. Shu bilan birga, xorijiy investorlarni qo'llab-quvvatlovchi UzIPA agentligi ham tashkil qilingan bo'lib, u potensial investorlarni axborot bilan ta'minlash, maslahat va ko'mak berish, investitsiya forumlarini o'tkazish kabi vazifalarni bajaradi.

O'zbekiston Respublikasi investitsiya siyosatining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

O'zbekistonda investitsiya faoliyatining normativ-huquqiy bazasini yaratish va takomillashtirish;

mamlakatda tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish va sanoat ishlab chiqarishining o'sishi uchun markazlashtirilgan investitsiyalarni amalga oshirish;

xorijiy investitsiyalarni jalb qilish uchun qulay investitsiya muhitini yaratish;

mahalliy aholi va tadbirkorlik subyektlarining investitsiya faolligini rag'batlantirish;

investorlar huquqlarini himoya qilish va ularning majburiyatlarini bajarish, tartibga solish va nazorat qilish funksiyalarini amalga oshiruvchi davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish monitoringi. Investitsiya siyosatining asosiy maqsadi mamlakatda investitsiya muhitini yaxshilash, investitsiya bozori va umumiy moliya sektorining boshqa tarkibiy qismlari - bank, sug'urta, valyuta va pul bozorini rivojlantirish hisoblanadi.

Mamlakatda xorijiy sarmoyalarni rag'batlantirish uchun qator soliq va bojxona imtiyozlari joriy etilgan. Masalan, erkin iqtisodiy zonalar va maxsus industrial zonalarda ro'yxatdan o'tgan xorijiy sarmoyali korxonalar foyda solig'i, mol-mulk solig'i, bojxona boji kabi to'lovlardan bir necha yilga ozod qilinadi. Birinchi erkin iqtisodiy zona 2008-yilda Navoiyda tashkil etilgan bo'lsa, hozirgi kunda barcha hududlarda 20 dan ortiq EIZ va texnoparklar faoliyat yuritmoqda. Natijada, xorijiy investorlar uchun tayyor infratuzilma va "yagona darcha" kabi qulayliklar yaratilgan.

Investitsion muhitning yaxshilanishida makroiqtisodiy barqarorlik va moliya bozorini liberallashtirish ham muhim rol o'ynadi. 2017-yilda milliy valyuta so'm kursining erkin konvertatsiyasi joriy etilib, valyutani erkin ayirboshlash va dividendlarni xorijga o'tkazish imkoniyati yaratildi. 2019-yilda yangi Soliq kodeksi qabul qilinib, unda soliq stavkalari sezilarli pasaytirildi (masalan, foyda solig'i 7,5% gacha, QQS 15% etib belgilandi). Bu islohotlar biznes yuritish xarajatlarini kamaytirib, mamlakatning investitsion jozibadorligini oshirdi.

O'zbekistonda xorijiy investitsiyalar bo'yicha huquqiy-institutsional baza shakllantirilgan va so'nggi yillarda jadal takomillashtirildi. Investitsiyalar to'g'risidagi qonun xorijiy investor huquqlarini keng kafolatlaydi, davlat dasturlari va Prezident farmonlari orqali ustuvor tarmoqlar va hududlarga sarmoya jalb etish maqsadli rag'batlantirilmoqda. Endi asosiy e'tibor ushbu siyosatning amaliy natijadorligini oshirishga qaratilmoqda, ya'ni yaratilgan imtiyoz va imkoniyatlardan foydalanib xorijiy kapital oqimini muntazam ko'paytirish muhim vazifa bo'lib turibdi.

O'zbekistonning 2030-yilgacha bo'lgan investitsion siyosati yo'nalishlarining asosiy maqsadi – ustuvor ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish yo'nalishlarini amalga oshirish uchun sharoit yaratish, ushbu yo'nalishlarni moliyalashtirish manbalarini aniqlash hamda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, sanoat salohiyatini

mustahkamlash va hududlarni kompleks rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirishga qaratilgan moliyaviy mexanizmlarni ishlab chiqishdan iboratdir. O'rta va uzoq muddatli istiqbolda investitsion siyosat quyidagi yo'nalishlarga qaratiladi:

Investitsion salohiyatni kengaytirish: amortizatsiya siyosatini takomillashtirish, soliq yukini kamaytirish, fond bozorining rolini tubdan oshirish, aholi va tadbirkorlarning jamg'armalarini safarbar etish hamda xorijiy va mahalliy xususiy investitsiyalarni keng jalb qilish uchun qulay investitsion muhit yaratish;

Investitsion resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish: iqtisodiyot tarmoqlarining modernizatsiyasini tezlashtirish, texnik va texnologik qayta qurollantirish, yangi yuqori va o'rta texnologiyali ishlab chiqarishlarni yaratish va rivojlantirish, innovatsion faoliyatni kengaytirish;

Investitsion siyosatni isloh qilishning asosiy vazifasi: investitsiyalar hajmini ko'paytirishga emas, balki ularning samarali foydalanish konsepsiyasiga bosqichmabosqich o'tish, ayniqsa, xomashyo bo'lmagan tarmoqlarning raqobatbardoshligini oshirishga va yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishga e'tibor qaratish;

Investitsion siyosatning ustuvor yo'nalishlarini qayta yo'naltirish: an'anaviy, asosan, xomashyo qazib olish sanoati tarmoqlarini moliyalashtirishdan voz kechib, yuqori ilmiy-texnologik tarmoqlarga investitsiya kiritish, jahon bozorida raqobatbardosh mahsulotlar, xizmatlar va ishlarni ishlab chiqarish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish;

Iqtisodiy o'sishni ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy maqsadga muvofiqligi: sanoat ishlab chiqarishini rivojlantirish loyihalarini amalga oshirish va ushbu jarayonga investitsiyalarni jalb qilishga ustuvor ahamiyat qaratish;

Texnologik rivojlanish uchun asos yaratish: mamlakatning texnologik taraqqiyotiga asos bo'lib xizmat qiluvchi yangi ishlab chiqarishlarni yaratish va mavjudlarini rivojlantirish, muqobil energiya manbalarini rivojlantirish, ilg'or energiya va resurslarni tejovchi texnologiyalarni joriy etish, xomashyo resurslarini qayta ishlash va butlovchi qismlar ishlab chiqarish kabi yo'nalishlarga e'tibor qaratish.

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish, bozor infratuzilmasini rivojlantirish va mamlakatning investitsion jozibadorligini oshirish bo'yicha keng ko'lamli chora-tadbirlarni amalga oshirmoqda. Xususan, investitsiyalarni jalb qilish jarayonida xorijiy va mahalliy sarmoyadorlar uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi "Maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risida"gi Qonun: LRU-604, 17.02.2020. – Toshkent, 2020. – 12 b.

2. O'zbekiston Respublikasi "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida"gi Qonun: ZRU-537, 10.05.2019. – Toshkent, 2019. – 18 b.
3. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. Hududlarda investitsiyalarni jalb qilishda qonuniy tartib va imtiyozlar tizimi: tahliliy hisobot. – Toshkent, 2023. – 40 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni "O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar bo'yicha davlat qo'mitasini tashkil etish to'g'risida" PF-4996-sonli 31.032017.
5. Uzbekistan Investment Promotion Agency. (n.d.). *Introduction*. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi huzuridagi Xorijiy investitsiyalarni jalb etish agentligi. <https://invest.gov.uz/en/introduction>
6. Ministry of Investments and Foreign Trade of the Republic of Uzbekistan. (n.d.). *Investment incentives in Uzbekistan*. <https://invest.gov.uz/en/investment-incentives>
7. UNCTAD Investment Policy Hub. (2017). *Uzbekistan relaxes capital controls on foreign currency*. UNCTAD Investment Policy Monitor. <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-policy-monitor/measures/3151/uzbekistan-relaxes-capital-controls-on-foreign-currency>
8. Murtozayev, S. *O'zbekiston iqtisodiyotiga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning huquqiy va institutsional asoslari*. Science Problems Uzbekistan. 2024.
9. UNCTAD Investment Policy Hub. (n.d.). *Uzbekistan – The Law on Investments and Investment Activity*. <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-laws/laws/328/uzbekistan-the-law-on-investments-and-investment-activity>